

Wat als je omkijkt?

Titaantjes. Zo voelden ook wij ons, in de jaren 80 van de vorige eeuw. Nescio was sowieso mijn favoriete schrijver, met zijn hoofdpersonen die uren over het water keken, nachtenlang debatteerden en wel eens zouden laten zien hoe het werkelijk moest. En ook wij waren aardige jongens en meisjes.

Titaantjes... hoewel anderen spraken over 'the lost generation', lichtung 'no future'. Geen werk, geen perspectief, geen kansen... Wij zagen vooral mogelijkheden, ruimte om te experimenteren met woon- en werkprojecten.

En dat deden we ook.

Er valt veel te zeggen over die jaren 80, maar het is geen toeval dat een theaterfestival als Oerol zijn oorsprong vindt in deze periode. Zelf was ik betrokken bij Korzo – de in 1983 gekraakte, voormalige Corso-bioscoop aan de Prinsenstraat in Den Haag. Een redelijk verloederde straat toen...

En ja, ook sommigen van ons werden 'maf', zoals Bavinck in Titaantjes, raakten zoek. Een enkeling heeft inderdaad laten zien waartoe we in staat waren. Anderen ploeterden een leven lang door onder al dan niet betrouwbare bazen. Sommigen werden wat we nooit hadden willen zijn.

Sommigen bleven vrijdenkers, speurden naar de openingen, verkenden de grenzen, wandelden hun eigen pad.

Nu, bijna veertig jaar later, met uitzicht op eindelijk een vast en betrouwbaar inkomen (AOW), ben ik toch geneigd af en toe even om te kijken, naar wat was en is geweest, voorbij. En deze tijd biedt daartoe alle ruimte...

Hoe valt de balans uit? Welke situaties, verhalen en mensen kan je naar het heden mee terugnemen, zonder dat de glans verbleekt, het verhaal flinterdun blijkt te zijn, de mensen bloedeloos...

Wat als je omkijkt???

Sinds een aantal jaren woon ik in een klein dorp (zesenveertig inwoners) in de provincie Groningen, aan de rand van het aardbevingsgebied. Vanuit mijn huis kijk ik uit over akkers, in de verte zie ik de slaperdijk bij de Waddenzee. Als ik uit mijn raam naar links kijk, zie ik de schuren van een oude boerderij, gebouwd in de 19de eeuw. Om het voorhuis te zien moet ik naar buiten toe, even de weg volgen en direct in de bocht, op een grasveld met een immense goudes, kan ik het huis zien staan. Grote ramen, een imposante deur met witte deurlijsten. Boven de deur staat in duidelijke zwarte letters: Nescio.

In het voorjaar van 2020 fiets ik over deze weg naar het station in het volgende dorp. Stevig trappen,

want 's ochtends is het nog windkracht 7, bijna 8 geweest. Ik ga twee logees ophalen, wat heel bijzonder is, want voor vrienden uit de randstad woon ik toch echt te ver weg.

Sinds een jaar heb ik weer contact met S, studie- en huisgenoot in de jaren 80, ook hij is een tijdlang bij Korzo betrokken geweest. Tegenwoordig woont hij in Berlijn. M, toen presentator van De Durv, open podium van Korzo, komt ook mee.

Een uur later lopen we het dorp in, langs de boerderij. Het is donderdag 13 maart 2020.

Die avond zullen we de eerste persconferentie van Mark Rutte over een nieuwe ziekte missen, we trekken flessen wijn open en halen herinneringen op.

In den beginne was er duisternis

Bij het poortje sla ik af en ga over de binnenplaats naar het gebouw. In het licht van de straatlantaarns kan ik zonder problemen de ingang vinden. Het is nog niet echt laat, maar met dit weer is het vroeg donker. Op mijn gemak loop ik naar het kleine trapje dat naar de achterdeur leidt. Hier is het even lastig om het sleutelgat te vinden, maar ik kan het zonder zaklamp af. Moeiteloos open ik de deur en ga naar binnen. Daar is het echt donker, maar ik weet de weg. Ik mag trouwens graag in het donker op mijn gevoel bewegen, alsof ik dan andere zintuigen dan mijn ogen kan gebruiken. Alsof je de obstakels voor je kunt voelen, waarnemen, voordat je ze aanraakt.

De eerste deur aan mijn rechterhand passeer ik, de tweede ingang volg ik. Het zijn de kleedkamers onder het podium. Ik loop door, nu wat tastend. Dan ben ik er, ik kruip omhoog en opeens is er de sensatie die ik nu, bijna veertig jaar later, nog kan oproepen. Ik sta in de Grote Zaal.

Een lege, grote zaal, waar het grootste gedeelte aan stoelen, banken door bouwvakkers uit is gesloopt.

Ik ben omringd door duisternis, maar een duisternis zoals deze hoort te zijn; ongevormd, nog niet

ingevuld. De sensatie van een grote, lege ruimte, niet doordat je ogen ver kunnen wegstaren, maar doordat je in de wijde omtrek geen obstakels kunt ervaren. Het lopen naar de overkant, waar we provisorisch een trap hebben geplaatst om in de hoofdgang te kunnen komen, doe ik dan ook altijd het liefst zonder een zaklamp te gebruiken. Pas op het laatst schijn ik bij om de eerste stap veilig op een tree te kunnen zetten. In de verte is een flauw lichtje zichtbaar van het lampje dat de nooduitgang aangeeft, brandend op een batterij.

Een paar maanden later is het hele pand verlicht, overal is muziek, theater. Brigitte Kaandorp is van de partij, 'Alex d'Electrique', 'Hoketus', Michael Waisvisz, 'Loos' en namen waar ik nog nooit van heb gehoord. Overal zijn bezoekers, ondanks de kou. Overal zijn medewerkers, waarvan ik de helft weliswaar ken van gezicht, maar niet van naam. De 'Dogtroep' komt langs; een cadeautje van het Theater aan de Haven. Wethouders van de PvdA, Gerard van Otterloo en Adri Duivesteijn komen langs, evenals de gemeenteraadsleden van Links Den Haag (PSP/PPR/CPN); Jack Verduyn Lunel en Hans van Oel. De afgelopen maanden zijn mensen uit allerlei sectoren, opleidingen, kraakpanden binnen geweest en is er geklust, gewerkt, gelachen en zijn er plannen gemaakt. Er is eindeloos gepraat, gediscussieerd,

mensen zijn elkaar in de haren gevlogen. Sommigen vertrokken, werden opgevolgd door weer anderen. Er worden ook spijkers met koppen geslagen, letterlijk. Broodjes gesmeerd en verkocht in de pauze op de KSA (Katholieke Sociale Akademie) om het 'bouw-budget' aan te vullen.

Maar nu ligt er een heel draaiboek, iedere vrijwilliger heeft op deze dag een taak, maar ook de ruimte om rond te kijken, te luisteren. Zoals de Haagse Courant later zal schrijven op 13 februari 1984; *"de sfeer van Paradiso in vroeger dagen herleefde gisteren in de oude bioscoop Corso: nu 'Korzo'. Een leegstaande bioscoop bleek op een Haagse zondagmiddag ineens een bruisend theatergebeuren, de Prinsestraat tegen de gewoonte in vol mensen en het populaire restaurant Kantjil nog drukker dan anders. En dat allemaal omdat Corso nu als Korzo wordt geschreven?"*

Een pand vol licht op die 12de februari 1984....

Een andere herinnering kruipt omhoog, weer een beeld van licht en duisternis op mijn netvlies.

We staan in de foyer, één van ons is tussen het verlaagde systeemplafond gekropen op zoek naar een elektriciteitskabel.

Er is besloten dat deze doorgeknijpt moet worden en gekoppeld aan een andere, zodat het woonhuis, als uitvalbasis, nu ook elektriciteit zal hebben.

Er wordt gescharreld met een zaklamp, wij staan beneden, houden het trapje vast en proberen te volgen wat daarboven gebeurt. En dan; vonken spetteren, een knetterende vloek; “Er staat nog stroom op!”

Eén van ons bij het trapje vraagt nog; “Weet je het zeker?” De anderen gieren het uit in een bevrijdende lach, het loopt allemaal nog goed af.

En ja, in de komende tijd zal er nog wel vaker een actie de mist in gaan, verkeerd uitpakken. Ruzies zijn er ook, misverstanden en ego’s die in de weg zitten.

Met weinig of geen middelen wordt er in deze maanden geklust, met verf afgetroggeld van Sikkens, geleend materiaal en gereedschap van ‘de Blauwe Aanslag’ (het gekraakte voormalige belastingkantoor in Den Haag). Soms zijn we met een klein, te klein groepje bezig. Op andere momenten komen groepjes mensen langs om te helpen. Met leerlingen van de Vrije Akademie wordt de Grote Zaal van een kunstwerk voorzien (dat helaas later vanwege brandweer eisen weer voor de helft moet verdwijnen). Het is een tijd van veel improviseren, het pand was immers al gedeeltelijk gesloopt. In een vergadering wordt voorgesteld om tijdelijk de toiletten en de wc’s via een tuinslang van water te voorzien.

We zijn inventief, wat wij niet weten, kunnen we anderen vragen. Er is altijd wel iemand te vinden die

er verstand van heeft. De komende maanden zal ik leren om waterleidingen aan te leggen, leren zagen (de zaag het werk laten doen), elektra aanleggen (blauw is nul, bruin en zwart zijn de stroomdraden, geelgroen de aarde). Ik zal eindeloos veel vergaderen, overleggen, notuleren en veel, heel veel leren. In latere jaren, als Korzo eenmaal een niet weg te denken gegeven is en er regelmatig voorstellingen worden geprogrammeerd, zal ik het ervaren als een verschuiven van een horizon. Ik zal theater- en muziekvoorstellingen bijwonen die mij eindeloos verwonderen. De wereld wordt steeds groter, de verbeelding eist haar plek op.

In een eerste vergadering komen in november 1983 een aantal groepen met plannen voor de voormalige Corso/Camera-bioscoop bij elkaar: de werkgroep Theaterwerkplaats (met mensen uit de culturele sector, het Centrum voor Kunstzinnige Vorming en 'de Blauwe Aanslag'), 'Piepschuim' (een groep studenten van de KSA die het pand al hebben gekraakt) en mensen vanuit de Stichting Haagse Pop en Stichting Zeebelt.

Er wordt gesnuffeld, afgetast, wat kunnen we met elkaar?

Wat zijn de mogelijkheden? Iedere groep heeft iets specifiek te bieden; kennis, inzetbaarheid, netwerk. Er wordt doortastend opgetreden; er moet binnen

tien dagen een overzicht zijn wat er aan het pand moet gebeuren om het open te stellen voor een manifestatie. Een manifestatie nodig voor de publiciteit en om de politiek te bewerken.

Een beleidsgroep gaat aan de slag met het op papier zetten van een verhaal naar de gemeente toe. Voor de te plannen manifestatie zal vooral veel geleend moeten worden....

In de notulen van de plenaire van 24 januari 1984 wordt gemeld dat het werk goed vlot; de foyer en de kleedkamers zijn klaar, de waterleiding is binnenkort gereed. Een klein podium kan via de 'Blauwe Aanslag' worden geleend, folder wordt gedrukt door 'de Bijstand'.

Er is een brief en een beleidsnotitie verstuurd naar de gemeente. We zijn er klaar voor.